

Vicenç Villatoro: “Per a mi, la nació és més important que l’Estat”

Vaig entrevistar fa 10 anys Vicenç Villatoro (Terrassa, 1957) i, quan em rep al seu despatx del CCCB —on fa de director—, el noto relativament poc canviat. Parla amb cautela i amb bones formes. És un dels caps més ben moblats de la intel·lectualitat propera al sobiranisme de centredreta. Ha escrit de tot. Els dietaris, per a mi, són brillants. També algunes novel·les —'La claror del juliol' hauria de ser lectura estiuenca obligada un cop en la vida. Periodista i exdiputat de CiU. Va dirigir l'Avui i la Corporació Catalana de Mitjans. Fa la pinta d'estar escindit entre el gestor i el creador. Té un volum del filòleg i historiador Jordi Amat sobre la taula: 'La Primavera de Munic' (2016). No parlem de Palestina i el món jueu —quasi millor— ni de llibres —això em fastigueja.

Text: Antoni Trobat / Fotos: Jordi Borràs

El teu avi, Vicente Villatoro, va ser regidor d’Izquierda Republicana, durant els anys trenta.

Era del grup del dirigent [Martínez Barrio](#) que va arribar a ser president de la Segona República. Era un republicà moderat.

Un republicà liberal?

Allò que els historiadors anarquistes anomenen “esquerra burgesa”. Va ser regidor poc temps, i membre del comitè que va actuar com a poder polític al seu poble, Castro del Río, a la província de Còrdova, durant la guerra. Que allà va ser curtíssima. Els ‘nacionals’ hi entraren a finals del 1936 i començaments de 1937.

Teniu una família polititzada. La pota andalusa d’Izquierda Republicana i la catalana... d’Estat Català.

Dels meus quatre avis, en vaig tenir tres a la presó. Un d’ells estigué condemnat a mort i l’altre exiliat a França. La branca catalana eren gent d’extracció popular: el meu avi era manyà i la meva àvia havia començat als nou anys a treballar de nuadora en una fàbrica tèxtil. Classes mitjanes i populars. El seu referent era **Macià**. Recordo un bust de **Josep Anselm Clavé** a casa seva. Cada 15 d’octubre, per Santa Teresa, onomàstica de ma mare, ella sempre recordava que un dia com aquell havien afusellat el president **Companys**. Cada any. Per la banda castellana són classes populars. Vinculades al republicanisme laic i a la maçoneria. Regeneracionista. Gent que mirava amb molta simpatia a Catalunya. Quan el meu avi arriba aquí, s’avé molt amb els sogres. Vénen de tradicions polítiques diferents, però s’entenen.

Bé, diferents en allò nacional, naturalment. Però socialment devien ser quasi el mateix.

Regeneracionistes, avançats, europeistes i moderns. El meu avi andalús a Catalunya no s'hi troba malament. L'àvia ho viu d'una manera diferent perquè en l'àmbit domèstic hi ha un trasbals.

Hi arriben grans, oi?

Hi arriben grans. Molt grans. L'avi, amb 60 anys, i mon pare, amb 20. Comença a parlar en català, ell, als 26 o 27. A casa la relació ha estat sempre en català.

“La meva generació s'assembla més als avis que als pares. Perquè els avis van viure la República”

Em mirava l'últim dietari que publicares, el 'Llibre d'actes –1998-1999–' (Base, 2012), on dius: “Revoltar-me contra els pares hauria estat una maldat, una injustícia”. La generació actual sí que ho ha fet. Tu et consideres un fil conductor perfecte?

Tinc la sensació que aquest comentari, més que familiar, era literari. Tota generació es construeix amb la confrontació o el contrast amb l'anterior. La meva generació, quan arriba, no té res a retreure a l'anterior. Pot tenir discrepàncies estètiques. Però seria cruel plantar cara a una generació que ha hagut de construir la seva obra en unes condicions terribles o amb una absència de públic lector, sense reconeixement i sense mecanismes. No t'hi pots barallar. Hi ha respecte. Passa a altres cultures nacionals del nostre voltant. **Umberto Eco** comença a escriure carregant-se **Bassani** i després, de gran, reconeix que era boníssim. Hi ha respecte. Això també serveix per al punt de vista familiar. La meva generació s'assembla més als avis que als pares. Perquè els avis van viure la República. La seva joventut és la República. La dels pares són els anys cinquanta. Grisor i silenci.

Els fills de la teva generació neixen, a grans trets, entre finals dels setanta i la primera meitat dels vuitanta. Aquesta generació sí que té motius per revoltar-se. La baula afortunada és la vostra. Sou els que heu viscut millor!

És probable. Crec que aquesta confrontació es produeix en un mateix marc. Quin és el nostre marc comú? El catalanisme o la democràcia, per exemple. Sovint, crec jo, el retret que pot fer-nos la generació posterior és com ens hem “mogut” dins aquest marc: “Accepto els teus valors, però no estic d'acord en com els has plasmat; jo intentaré plasmar-los, aquests mateixos valors, d'una altra manera”. A vegades es poden produir friccions en els valors centrals. Però crec que no és el més habitual. La meva experiència és humanament bona. Sóc feliç en aquest sentit. La relació amb la generació dels fills ha estat de complicitat en el fons i amable discussió en les formes.

“Em resisteixo a pensar que aquests temps no són els meus temps”

Jo ho enfocava en un sentit més punyent. Amb 36 anys eres director de l'Avui'. La precarietat ha destruït la meva generació.

Els estranys som nosaltres. Passa en la política i en el periodisme. Hi arribem molt aviat. Hi ha una generació anterior que en desapareix molt d'hora. Són els que han actuat en la lògica del tardofranquisme. Quan cau el règim, hi ha una demanda de novetat. Quan guanyo el Sant Jordi amb 23 anys, sonen campanes! Hi ha una fam de novetat, que arribi gent del postfranquisme. Això fa que en la literatura, en el periodisme, en l'àmbit públic, tot un seguit de gent hi arribem molt aviat i faci molts anys que hi som. A mi hi ha gent que em diu: “Fa molts anys que et veig i que llegeixo articles

teus!”.

Ahà...

Però jo encara no tinc 60 anys! Em resisteixo a pensar que aquests temps no són els meus temps. Jo els visc com si fossin ben meus. Entenc que podem ser percebuts com un tap... Però és difícil que ens diguin que ens hem d'apartar. Continuo amb moltes coses a dir.

Com els joves d'avui.

Com ells, sí...

És un debat molt estimulant i clau. Ara tot pretén ser o vol ser nou.

Hi ha una fam de novetat. Però en molts països del nostre entorn els referents intel·lectuals i periodístics són persones de trajectòria llarga.

El problema no és tant el tap, potser. És l'ascensor. A l'entrada de l'ascensor hi ha molta cua. L'ascensor és petit i poc democràtic.

La raresa fou, com et dic, que ens fessin arribar, que ens tibessin, tan prematurament a l'espai públic.

Qui?

Les circumstàncies. La societat.

...

Hi havia molta necessitat de renovació ràpida. En la literatura era molt clar. Si eres nascut als cinquanta i, a sobre, eres mig andalús... A principis dels vuitanta tenies moltes portes obertes. Imagina-t'ho! No és normal guanyar el Premi Sant Jordi de novel·la als 23 anys.

Supòs que no.

La societat necessitava proves que el fil no s'havia trencat. Que s'havia resistit al franquisme.

Tens fills a la trentena. Com empatitzes amb ells? A vegades fa la impressió que hi ha poc diàleg intel·lectual entre blocs generacionals. Així ens va.

Personalment m'he fixat en un detall que no crec que sigui una excepció familiar. Quan vaig fer 18 o 19 anys, o potser abans, mon pare em digué: “Miraré d'ajudar-te a buscar una feina”. Anàrem a veure un conegut que treballava al ‘Diari de Terrassa’ a veure si em permetia fer alguna col·laboració amb ells. Ell em va ajudar, efectivament, a ‘buscar’ una feina. Els meus fills se l'han feta, la feina. No els he hagut d'ajudar. Tot són mèrits propis. Un és jardiner, l'altre fa publicitat i relacions públiques, l'altre tenia una empresa d'enquestes i ara és director general. Per a mi, allò important és el salt d'anar a buscar la feina a crear-la.

El mite liberal de l'emprenedoria...

Fer-te l'empresari de tu mateix crec que és important. Amb el talent i la força de treball de cadascú.

“Als anys vuitanta es genera un marc mental en el qual s'oposen dos conceptes: la ciutat

cosmopolita i la nació reaccionària”

Tornem a la teva biografia. És interessant el grup o fundació ACTA. Una mena de grup de trobada, alguns en digueren ‘lobby’, on vàreu coincidir, els anys vuitanta i primers noranta, persones com Joan B. Culla, Pilar Rahola, Salvador Cardús i d’altres. D’allà surt el corpus de molta de la matèria grisa del catalanisme que ara és ‘mainstream’.

Es tractava d’un grup de gent que, detectats per [Max Cahner](#), que va ser conseller de Cultura de la Generalitat, estàvem en mons diversos, des de la universitat fins al periodisme, que teníem quelcom en comú: la raresa de viure la qüestió nacional com un interès primordial en uns moments en què no era gaire normal que fos així. Érem gent com els que has anomenat, més **Albert Viladot, Àngel Castiñeira** i d’altres que en un moment donat deixem de veure la nostra dèria com quelcom de personal i íntim, i ho posem en comú. Pensa que érem persones que veníem de mons professionals i tradicions polítiques diverses. Ens trobem. O, millor dit, en **Cahner** fa que ens trobem.

Bé, éreu de tradicions polítiques més o menys confluents... Allò que ara anomenariem el front patriòtic Convergència-ERC.

En aquells moments, ERC és una realitat molt menor i CiU fa la seva via com a partit. Al mateix temps, hi ha tot un món que se centra en la idea nacionalista i catalanista, però no té un discurs excessivament elaborat respecte a això i que, a més, és menystingut en el món del discurs intel·lectual —que era bàsicament d’esquerres. Cap a l’any 80 o 82 es genera un marc mental en el qual s’oposen dos conceptes: la ciutat cosmopolita i la nació reaccionària. La ciutat cosmopolita té discurs intel·lectual, mentre que la nació reaccionària és purament emocional. Hi ha una gent que diem: “Nosaltres som cosmopolites, persones connectades amb el nostre temps i al mateix temps vinculades al concepte de nació”. Per tant, intentem disputar la partida.

Tu creus que en aquell moment determinat l’hegemonia intel·lectual la té només l’espai socialista?

Sí. Jo crec en les idees com a motor de la història. Crec que les idees van abans que la política. Diria que el món socialista aprofita una hegemonia que ja existeix quan ells arriben al poder i que és presocialista.

Això es fabrica a la Transició?

Cert. Però no és que el PSC posi en marxa una màquina d’idees per generar opinió, sinó que adopta una opinió que ja existia. De la mateixa manera, l’espai nacionalista, CDC i ERC, especialment Convergència Democràtica perquè és més forta, posa en marxa iniciatives per jugar la partida. El grup ACTA disputa, senzillament, el partit contra aquells que ens deien que només hi havia una concepció possible. Aquells anys, l’hegemonia que es respirava era molt hostil al catalanisme. La feina que férem aquella gent va permetre que allò, aquelles idees, que eren marginals, passessin a ser considerades —i rebatudes. ACTA va triomfar, en aquest sentit. Allò que dèiem va començar en un extrem del debat i, amb el pas dels anys, n’ha esdevingut el centre.

“Aquelles idees sobre el catalanisme que eren excèntriques als anys vuitanta ara són centrals”

Creis que vàreu passar bé el relleu a la generació que us va seguir?

Jo crec que la generació posterior, la dels nascuts als seixanta, té el seu posicionament nacional molt més clar. Alguns consideren ACTA com els seus pares; d'altres no. Però això no va de successions. Tu poses idees a la plaça. Si són recollides i acceptades per altra gent, benvingut sigui! Ho repeteixo: aquelles idees que eren excèntriques als anys vuitanta ara són centrals.

Explicat així, sembla que parlis dels anys més durs del franquisme. Però des del 1980 Jordi Pujol governava la Generalitat. Hi havia, entenc, mecanismes de resposta.

Els primers vuitanta varen ser duríssims per al catalanisme cívic i polític. Són els anys del **Felipe** més agressiu.

Les persones d'ACTA, en aquell moment, de l'espai del que podríem anomenar el catalanisme liberal proper al pujolisme, ja eren independentistes?

Crec que probablement, si ens haguessin demanat si calia la independència de Catalunya, després de pensar-hi una mica, hauríem dit que sí. La nostra posició en aquell moment era que existia una comunitat amb llengua, cultura i interessos mediàtics, socials i econòmics. Volíem que hi hagués una estructura política que anés a favor nostre. "Espanya vol ser l'Estat dels catalans?", pensàvem. "Provem-ho!". L'objectiu no era una bandera a l'ONU. L'opció independentista ha acabat essent vista com l'únic instrument vàlid per aconseguir l'objectiu. Per a mi, la nació és més important que l'Estat. Vull una nació moderna, inclusiva i del meu temps, però una nació. Qualsevol instrument serveix per aconseguir la nació. El federalisme seria fantàstic, si a Espanya hi hagués federalistes. L'autonomia també, però a partir de la LOAPA i del 23-F ja no ens serveix perquè queda devaluada...

"El més important que ha passat a la societat catalana ha passat a les idees i no a les executives dels partits"

CiU defensa l'autonomia fins molt temps després. Tanmateix, a principis dels vuitanta, ara que en parlem, ja hi ha independentisme organitzat, vinculat a l'esquerra radical. Us coneixíeu?

Poc. Nosaltres no venim d'aquell món. La lectura que ells fan és que hi ha una hegemonia del pujolisme que no els deixa avançar. Però ens trobem. Sovint en altres àmbits. Sobretot, en el meu cas, en la literatura. Molts amics meus del [col·lectiu Ofèlia Dracs](#) són d'aquest món.

Home, m'ho imagino. En Jaume Fuster, la Roser Vernet o els mallorquins Antoni Serra i Maria Antònia Oliver devien ser molt d'aquell espai més combatiu i a l'esquerra...

Per a mi, l'independentisme no és una discussió sobre l'eina, sinó per l'objectiu. Jo no arribo a l'independentisme per la independència, sinó per la nació. De la mateixa manera, a l'esquerra, hi ha molta gent que arriba a la independència pel canvi social. Entenen que el fet nacional és aglutinador i popular, i que instrumentalment els cal esdevenir 'indepes' per fer realitat la transformació social que desitgen. Ho entenc. Després hi ha una gent que és honesta i diu que no és independentista per la nació ni per la revolució, sinó per la independència en ella mateixa. El meu avi d'Estat Català, que era separatista, segur que s'hauria sentit còmode en aquesta definició.

...

Hi ha interès de vegades a explicar el procés com si la política anés abans que les idees. CDC, diuen, s'ha tornat independentista perquè ha topat de cap contra la paret. El més important que ha passat a la societat catalana ha passat a les idees i no als comitès i executives dels partits. A una part

important li passa el que jo et deia: “Jo vull que els meus interessos, no els de la butxaca només, tinguin algú que els defensi”. La gent necessita un Estat, ja que no pot estar a la intempèrie i li cal que un ens que defensi els drets socials, nacionals i lingüístics de la comunitat. Rarament —pensa el català mitjà— he pensat que ho podia arribar a ser. Després va pensar que, si volia i s’hi esforçava, Espanya podria. I finalment s’ha adonat que Espanya no ho vol ser i ara pensa que no ho pot ser. S’arriba a l’Estat propi perquè es té la sensació que l’altre Estat no va. La meva sensació és que a Catalunya hi ha un nombre important de gent que s’ha convençut que l’eina que li cal és un Estat propi. No només pels interessos materials; també pels immaterials. Les dues potes del catalanisme, de tots els catalanismes, han estat sempre comunes: llengua/ cultura i el benestar dels catalans. Des del XIX.

...

També ha passat una altra cosa molt important. La reacció d’Espanya no ha passat per la convicció o seducció, sinó per l’obligació. Això és molt estrany.

“Jo sóc molt hispanòfil, estimo i sento meva la cultura espanyola... Però potser el problema és Espanya”

Diries que això respon a la tradició autoritària de l’Estat espanyol?

Espanya no ha fet l’assumpció plena dels valors de la modernitat occidental. Jo no m’imagino ‘Le Monde’ amb un titular dient ‘Només el 48% dels cursos vol la independència’. El ‘només’ és absurd. Jo sóc molt hispanòfil, estimo i sento meva la cultura espanyola... Però potser el problema és Espanya. L’altre dia tenia al CCCB l’**Svetlana Aleksíevitx**, la Nobel de literatura, que em parlava de Rússia i de la seva dificultat per incorporar-se a la modernitat. Això no és Rússia, però sí que hi ha una certa simetria. Espanya com a societat o Estat modern no ha estat un èxit. El cas català posa de manifest el problema espanyol. Alguns diuen “ja s’ho faran!”. A mi m’inquieta i em preocupa, el problema espanyol. Vull una Espanya millor.

Encara que no hi connectis gens, suposo, com analitzes els nous moviments polítics i electorals emergents d’àmbit espanyol: Ciutadans i Podem.

Hi ha coses que m’interessen de tots dos. Ciutadans no pot operar igual a Valladolid que a Barcelona. Aquí només es mou en l’eix nacional. Vist des de Valladolid, el més interessant de Ciutadans és que intenta dotar l’espanyolitat d’una estètica liberal i moderna...

No la veus massa barroera?

Més barroera com més s’acosta als llocs on l’eix nacional és bàsic. Més barroera a València o a les Balears que a Valladolid. A mi, quan no han de parlar del fet nacional, m’interessa que intentin disfressar-se de liberals moderns...

L’economista de capçalera de Ciutadans, Luis Garicano, en seria un bon exemple de liberalisme.

Quina disfressa tries és molt indicatiu. Que triïs vestir-te de liberal europeu abans que d’Agustina d’Aragó és un avenç. Diu molt, d’ells. Però vaja, quan operen en llocs on l’eix nacional és important, la cosa canvia. Aquí encara són sofisticats, però en bandes com el País Valencià o les Illes arriben a nivells de barroerisme tremends. És el cas de l’inefable **Pericay**, a Mallorca, o la **Punset** parlant de l’“aldeanismo” valencià.

“El gran defecte de l’artefacte de Podem és que ve d’un món on no hi ha capes mitjanes”

I Podem, com ho veus?

De Podem, tot el tema veneçolà que tant obsessiona la dreta espanyola no m’interessa gaire. El que els criticaria és que els seus referents són més llatinoamericans que europeus. A ‘Revista de Catalunya’ ho he escrit recentment. El substrat barroc que Espanya exporta amb la Contrareforma, al segle XVI, cap a l’Amèrica Llatina genera allà una visió i un llenguatge contemporanis però alternatius a la modernitat europea. La modernitat en aquest continent que trepitgem es construeix sobre el món protestant i el món de la Reforma. Espanya crea la seva resposta barroca i catòlica, que exporta a Amèrica. A Amèrica aquestes idees tenen la seva evolució darwinianament i ara retorna com un discurs confrontat a la modernitat occidental actual.

No pot obviar-se quelcom: el fet colonial i tot el que s’hi associa com el racisme i la desigualtat social.

Per a mi, el gran defecte utilitari de l’artefacte de Podem és que ve d’un món on no hi ha capes mitjanes. Això és difícilment exportable a Europa.

Aquí cada cop hi ha menys capes mitjanes. Les han destruït durant les últimes dècades. Som una de les societats amb una major desigualtat d’Europa.

No sé si ho veuria exactament així. En tot cas, hi ha un cert antimerchantilisme, menyspreu pels valors de la mesocràcia, en el discurs dels de **Pablo Iglesias**, que és molt anticapes mitjanes, encara que ells hi recorrin quan diuen defensar el benestar general. El fenomen de Podem o es transforma i muda o té una certa caducitat. L’esquerra catalana té més ben llegida la societat que no pas aquest nou projecte. Tanmateix, el que hi ha enmig, les classes mitjanes i els seus valors, són en un moment molt fràgil. Em preocupa. Quan jo escric el meu llibre sobre l’avi, homenatge als del mig. Durant els anys previs a la guerra, al seu poble els d’Izquierda Republicana són tres: el que té una botiga, el que té un bar, el que fa capells. Els jornalers són de la CNT. I s’entén! Els propietaris acabaran esdevenint falangistes instrumentalment, però són catòlics conservadors. En els períodes difícils, com el 1936 i com ara, allò del mig, ho repeteixo, és fràgil. Jo sóc amic d’allò del mig.

“Una persona de dretes com Déu mana ha de ser antifeixista. Una persona d’esquerres com Déu mana el que ha de ser és antiestalinista”

El món convergent, que a voltes donava la imatge de ser la dreta més europea d’Europa, sovint apareix amb una ànima neoliberal. Més lletja. Més agressiva.

Quan rellegeixo els intel·lectuals feixistes espanyols dels anys trenta, com **Giménez Caballero**, dient “en Europa ya no hay liberales ni socialdemócratas: sólo hay camisas negras y camisas rojas”, m’angoixo. Jo no ho vull, això. A diferència de **Giménez Caballero**, hem vist com acaba. Sense negar l’eix esquerra-dreta, per a mi l’eix més important és democràcia-totalitarisme. Una persona de dretes com Déu mana ha de ser antifeixista. Una persona d’esquerres com Déu mana el que ha de ser és antiestalinista. Del que t’has de desmarcar és d’aquells amb qui et podrien confondre. Per a mi, un fil important en la meua activitat com a creador, com a escriptor, ha estat la repulsió, el combat contra el nazisme i el feixisme. Per a mi, un liberal europeu, un conservador, un socialdemòcrata o un socialista formen part d’un espai on podem debatre. A vegades tinc la sensació que el pacte Molotov-Ribbentrop funciona. Tothom es vol carregar els del mig. Si hagués de dedicar la vida a lluitar contra alguna cosa, seria a defensar els valors de la gent del mig. Jo vinc d’un manyà

i d'un sastre. A Terrassa els estereotips són l'anarquista i el senyoret. Però la millora de les condicions de la gent de Terrassa, l'ha aconseguit un altre sector de gent: la gent menestral, popular, del mig. Les millores de la classe obrera, les va aconseguir la socialdemocràcia més que **Stalin** o els anarquistes.

Pot fer la sensació que a la Unió Europea ni liberals ni socialdemòcrates troben la solució per als del mig. Thatcher i Reagan van obligar a passar per l'adreçador a tothom. Creus que els partits que diuen defensar els del mig han acabat aplicant polítiques en benefici d'un dels dos extrems, que no seria pas el de la classe obrera?

Els experiments dels anys trenta es van emportar molta gent per davant. Els espais ideològics del sector central s'han de reforçar.

Se'ls veu esgotats, els sectors centrals.

El liberalisme o la socialdemocràcia no han solucionat els problemes de la gent. Però és que això no són fórmules. És un lloc de procedència, és una moral. No sóc un venedor de pocions màgiques. Cal buscar fórmules que funcionin, però els valors no són utilitaris: són preutilitaris.

Demandar a la gent fe en uns valors que no li estan sent útils pot no funcionar. Seria com demandar a la gent que seguís servint l'Imperi austrohongarès a partir del 1918 o l'URSS a partir del 1989.

Les idees com una recepta mèdica no serveixen. La política no ha de ser una gestoria. El component de gestió és important, però les visions del món són rellevants.

"Ser d'esquerres és explicar batalletes i dir jo no he canviat en contraposició a aquells que sí que han canviat. Llavors, a aquesta fidelitat sentimental se l'anomena coherència". Ho deies en un dels teus darrers dietaris.

Aspiro al fet que la resposta no sigui formulària. La dificultat d'encabir la realitat en un esquema clos és evident. Un dels ensenyaments del segle XX ha estat voler fer societats perfectes. Les societats han de ser millors. "Lo mejor es enemigo de lo bueno", diuen en castellà. El liberalisme i la socialdemocràcia són això. El combat de les idees és també el combat per la diversitat.

"Desconfiaria d'una institució cultural amb la qual sempre estigués d'acord o en desacord en tot"

M'agraden molt els teus dietaris —encara que hi discrepi sovint— i torno amb una cita, sobre la Fira de Teatre de Tàrraga cap a principis del 2000: "Hi ha una energia social disposada a l'activitat però que no es posa en marxa per ella mateixa. Necessita un catalitzador, un pal de paller des d'on vehicular-ho tot. A les institucions ens toca posar aquest pal de pal paller. Sense aquest impuls no passaria res".

Cal vertebrar sense fonamentar. La gràcia del pal de paller és que cada bri de palla va a la seva. Desconfiaria d'una institució cultural amb la qual sempre estigués d'acord o en desacord en tot.

Molta gent pensa que la cultura no s'ha treballat des de baix.

L'economització de la cultura ha estat un problema. L'altre problema, i pot ser polèmic dir-ho, és el següent: la conselleria de Sanitat no fa polítiques perquè els metges tinguin feina, sinó perquè la

gent estigui sana. A vegades, les polítiques culturals no s'han fet perquè la gent tingui accés a la cultura, sinó per beneficiar els 'clients', els treballadors del sector. Les polítiques culturals s'han de fer per a la ciutadania, no per als sectors, els artistes o els editors.

Fa poc he vist un documental que m'ha entusiasmat. Es titula '[Macba, la dreta, l'esquerra i els rics](#)'. És una descripció de la gènesi del Macba de la mà dels seus protagonistes. Quina creus que és la relació correcta que ha de tenir la gestió de la cultura des dels poders públics amb el capital privat? Ha estat sempre una relació sana?

Personalment, crec en la iniciativa civil en tots els terrenys, però molt especialment en el de la cultura. En genèric: no crec que sigui bo atribuir al sector públic el monopoli del bé comú o de l'interès general, i condemnar el món civil a ser presoner de l'interès particular. Crec que és bo que els ciutadans, sols o organitzats, participin en el conreu de l'interès general. Una cultura estrictament estatalitzada em faria pànic. Però cal iniciativa pública per garantir les possibilitats d'accés a la cultura i de diversitat en l'oferta per a tots els ciutadans. Per tant, com a principi, estic a favor de fórmules mixtes on tothom hi pot sortir guanyant.

La idea de base del documental sobre el Macba és el gran pacte dels vuitanta i noranta entre CDC i el PSC, excloent molta gent i construint un model, segons el punt de vista dels autors del 'docu', elitista, amb l'objectiu de gestionar la cultura del país des del consens. Creieu que va ser positiu? Caldren consensos en el futur? Entre qui?

La clau de la política cultural no és qui la fa, sinó qui la rep. Per tant, hem d'adoptar la perspectiva del ciutadà, no de cada institució o de cada partit. Ha d'haver-hi grans acords per evitar redundàncies, per evitar buits, perquè el sistema cultural té un punt d'orgànic, tot i que no pot ser un sistema absolutament planificat. Els pactes culturals entre institucions governades per Convergència i institucions governades pel PSC havia de tenir aquesta funció. En altres moments, els subjectes seran uns altres, però sempre intentant adoptar la perspectiva del veritable destinatari de les polítiques culturals, que no és estrictament el sector, sinó tota la ciutadania. Les fórmules també variaran. La fórmula de la multiplicació de consorcis tenia defectes. Les institucions tenen dret a fer política cultural, i l'obligació de fer-ne. Però no té sentit que no es parlin, que cadascú vagi a la seva com si els altres no existissin. Responsabilitat de les institucions, autonomia operativa dels centres i el ciutadà com a destinatari.